

17 בינואר, 1999
כט' בטבת, תשנ"ט

א.ג.ג,

הנדון: גילוי בדוחות הכספיים לגבי אי וודאויות הנגרמות עקב סוגיית שנת 2000.

נכבדי,

הועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בישיבתה מה - 5 בינואר 1999, אימצה את ההצעה של לשכת רואי חשבון בישראל (מיום 29 בדצמבר 1998) להנחיה בדבר גילוי בדוחות הכספיים לגבי אי-וודאויות הנגרמות עקב סוגיית שנת 2000, וקובעת הנחיה זו כמחייבת.

בכבוד רב,

פרופ' דן גבעולי, רו"ח
יו"ר הועדה המקצועית

לשכת רואי חשבון בישראל

הצעה למוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות

לקביעת הנחיה בדבר

גילוי בדוחות הכספיים לגבי אי-וודאויות הנגרמות עקב

סוגיית שנת 2000 (*)

מטרה ומסגרת

1. הנחיה זו מציגה את היבטי הגילוי בדוחות הכספיים לגבי אי-וודאויות הנגרמות עקב סוגיית שנת 2000, לרבות הגילוי המינימלי הנדרש לגבי אי-וודאות המובנית (INHERENT UNCERTAINTY) שסוגיית שנת 2000 גורמת באשר לתוצאות הכספיות העתידיות של גוף מדווח. למרות שאין לדבר התייחסות פרטנית בהנחיה זו, סוגיית שנת 2000 יכולה להשפיע גם על פריטים ספציפיים בדוחות הכספיים ועל גילויים אחרים הנדרשים. רשימת דוגמאות של פריטים וגילויים אחרים כאלה ניתנת בנספח ג', לצורך התייחסות.

אי-וודאויות הנגרמות עקב סוגיית שנת 2000

2. מערכות ממוחשבות רבות, כולל חומרה ותוכנה, משתמשות בשתי ספרות בלבד, במקום בארבע, לרישום השנה בשדה התאריך. מערכות אלה, הקולטות או השומרות את שנת 2000 כ-00, עשויות לזהות אותה כשנת 1900 או כתאריך אחר כלשהו, ולגרום לטעויות כאשר תאריכים אלה משמשים לצורך חישוב או השוואה. בנוסף, מערכות ממוחשבות מסויימות אינן מבצעות כהלכה חישובים עם תאריכים המתחילים בשנת 1999, מכיון שמערכות אלה משתמשות בספרות "99" שבשדה התאריך כדי לשקף דבר שאינו שנת 1999, בעיות כאלה ידועות כסוגיית שנת 2000. השפעות סוגיית שנת 2000 יכולות להשתרע משגיאות מעוטות משמעות עד כשל מערכות מהותי העלול להשפיע על יכולתו של גוף מדווח לנהל פעילות עסקית רגילה.

(*) הצעת הנחיה זו אושרה על ידי המועצה המקצועית בהתאם להחלטתה מיום 23.12.98 ועל ידי הוועדה לכללי חשבונאות ודיווח כספי בהתאם להחלטתה מיום 28.12.98 והגשתה למוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות אושרה על ידי הוועד המרכזי בהתאם להחלטתו מיום 28.12.98.

הצעת הנחיה זו זהה בתוכנה להנחיה שפורסמה בענין זה על ידי המועצה לתקני חשבונאות של לשכת רואי חשבון בקנדה, למעט התאמות הנוגעות להתייחסות אל פרסומים אחרים.

3. גופים מדווחים רבים נשענים על מערכות ממוחשבות ומחליפים מידע עם גופים אחרים באמצעים אלקטרוניים. לכן, צפוי שסוגיית שנת 2000 תשפיע על גופים בכל הענפים, על גופים ממשלתיים ועל ארגונים שלא למטרת רווח. גופים מדווחים יצטרכו לשקול כיצד לטפל בסוגיית שנת 2000, כולל הצורך לתקן או להחליף וכן לנסות מספר רב של תוכנות וחומרה בתקופת זמן מוגבלת מאד עם מועד סיום קבוע.

4. סוגיית שנת 2000 עלולה להשפיע על מערכות ממוחשבות המשמשות למגוון של יישומים, כולל חשבונאות, מידע ניהולי, בקרה תיפעולית והפעלה של ציוד. מערכות המושפעות מסוגיית שנת 2000 עלולות שלא לפעול כמתוכנן כאשר תאריכים מסוימים בשנת 1999, או תאריך כלשהו בשנת 2000 או לאחר מכן, מוזנים לתוכן כנתונים או נוצרים על ידי חישובים פנימיים. מסיבה זו, סוגיית שנת 2000 עשויה להמחיש את עצמה ביום 1 בינואר 2000, לפניו או אחריו.

5. השפעות סוגיית שנת 2000 יכולות להיות מסוג אחד או יותר מתוך הסוגים הבאים:

(א) **מערכות מחשב שאינן מוכנות לשנת 2000:** גופים מדווחים המשתמשים במערכות ממוחשבות עלולים לעמוד בפני כשל מערכות או טעויות עיבוד שיגרמו להפרעות ביכולת הגוף המדווח לייצר או לספק את מוצריו או שירותיו, לבצע הזמנות מספקים או לשלם להם, לחייב לקוחות או לגבות מהם. מערכות ממוחשבות אלה יכולות להיות פנימיות, אצל לשכות שירות או אצל גופים אחרים שאיתם הגוף המדווח מבצע פעולות באמצעים אלקטרוניים.

(ב) **פעולות של אחרים המשפיעות על הגוף המדווח:** לקוחות, ספקים, מלווים, מבטחים, מפקחים או צדדים חיצוניים אחרים עלולים לחשוש שהגוף המדווח אינו מוכן לשנת 2000, צדדים אלה עלולים להפסיק את הקשרים העסקיים עם הגוף המדווח או לאיים בהפסקתם, לסרב להאריך מימון, לדרוש פרעון מואץ של הלוואות, או לנקוט הליכים חוקיים נגד הגוף המדווח. צדדים אלה עלולים לשקול פעולות כאלו גם לפני כשל בפועל של מערכת כלשהי.

(ג) **בעיות של צדדים חיצוניים:** אפשר שלקוחות, ספקים או צדדים חיצוניים אחרים - שהם משמעותיים עבור הגוף המדווח - לא יוכלו לרכוש, לספק או לנהל עסקים בדרך אחרת עם הגוף המדווח כתוצאה מבעיות שנת 2000 של אותם לקוחות, ספקים או צדדים חיצוניים אחרים.

(ד) **עלויות הקשורות לסוגיית שנת 2000:** עלויות תיקון של מערכות ממוחשבות, פגימה בערך נכסים או הפרשות להפסדים עקב סוגיית שנת 2000 עלולות לגרום קשיים כספיים.

6. גם כאשר מוקדשים זמן ומאמץ ניכרים להערכת ההשפעות של סוגיית שנת 2000 ולפיתוח ויישום תוכנית פעולה בהקשר לשנת 2000, אין זה ולא יהיה זה אפשרי למעשה לשום גוף מדווח, לתת מצג שלפיו הוא פתר, או יפתור, את כל ההיבטים של סוגיית שנת 2000. התיאור ההולם של אופי המאמצים לפתרון בעיות שנת 2000 הינו "צמצום סיכונים".

גילוי

7. סוגיית שנת 2000 יוצרת אי-וודאויות שלהן יש מהותיות פוטנציאלית למעשה עבור כל גוף מדווח. במקרים מסוימים, אי-הוודאויות עלולות לגרום לכך שמידע כספי מדווח לא יהיה אינדיקטיבי לגבי תוצאות הפעולות בעתיד או לגבי המצב הכספי בעתיד. בהתאם לכך, על כל גוף מדווח לשקול בזהירות את האופי ואת ההיקף של המידע שעליו לגלות לגבי סוגיית שנת 2000, וכן את הכלי המתאים ביותר לגילוי מידע זה, לרבות דוח הדירקטוריון, סקירת ההנהלה, מקום אחר במסמכים המכילים את הדוחות הכספיים או הנלווים אליהם, או הדוחות הכספיים עצמם.

8. גופים מדווחים הכפופים לחוק ניירות ערך נדרשים לכלול בדוח הדירקטוריון שלהם דיווח על מצב היערכותם בענין סוגיית שנת 2000, בהתאם למתכונת שנקבעה בתקנות. גופים הכפופים למפקח על הבנקים, למפקח על הביטוח או לרשויות פיקוח אחרות נדרשים להמציא דיווחים דומים או נוספים מכוח הוראות הפיקוח החלות עליהם. הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים בהתאם להבהרה זו הינו בנוסף לדיווחים הנ"ל ואין לראותו כבא במקום או כמאפשר את צמצום.

9. על הדוחות הכספיים לכלול, לכל הפחות, גילוי לגבי אי-הוודאות המובנית (INHERENT UNCERTAINTY) הנגרמת עקב סוגיית שנת 2000. דוחות כספיים מתמקדים בראש ובראשונה בצורכי המידע של משתמשים, כולל משקיעים ונושים המעוניינים בחיזוי יכולתו של גוף מדווח להרוויח וליצור בעתיד תזרימי מזומנים שיאפשרו לו לעמוד בהתחייבויותיו ולהניב תשואה על ההשקעה בו. סוגיית שנת 2000 גורמת אי-הוודאות לגבי התוצאות הכספיות העתידיות של גוף מדווח, ועקב כך משפיעה על יכולת החיזוי של רווחים ותזרימי מזומנים עתידיים. גילוי המתייחס לאי-הוודאות כאלו הינו בדרך כלל מחוץ למסגרת של דוחות כספיים. עם זאת, מספר גורמים מבדילים בין אי-הוודאות הנגרמת עקב סוגיית שנת 2000 לבין אי-הוודאות אחרות המשפיעות על יכולת החיזוי של רווחים ותזרימי מזומנים עתידיים, אשר להן לא ניתן כיום גילוי בדוחות כספיים. עוצמתה והיקפה של סוגיית שנת 2000, יכולתה לגרום כשל מערכות מהותי והעובדה שהיא תפגע בכל הגופים, בכל מקום, בערך באותו הזמן, הופכות לרלבנטי את הגילוי בדוחות הכספיים לגבי אי-הוודאות המובנית הנגרמת עקב סוגיית שנת 2000.

10. הגילוי המינימלי בדוחות הכספיים צריך לכלול מצגים אלה:
(א) השפעות סוגיית שנת 2000 עלולות להתרחש ביום 1 בינואר 2000, לפניו או אחריו ואם הן לא תיפתרנה, השלכותיהן על פעולות ודיווח כספי יכולות להשתרע משגיאות מעוטות משמעות עד כשל מערכות מהותי העלול להשפיע על היכולת לנהל פעילות עסקית רגילה;
(ב) אין אפשרות להבטיח שכל ההיבטים של סוגיית שנת 2000 המשפיעים על הגוף המדווח, לרבות אלה המתייחסים למאמצי הפתרון של לקוחות, ספקים או צדדים חיצוניים אחרים, ייפתרו באופן מלא.

11. מאחר שסוגיית שנת 2000 נוגעת לכל הגופים המדווחים, ללא קשר לאופיים או לגודלם, על כל הגופים לתת גילוי בדוחות הכספיים כנדרש בסעיף 10 לעיל, למעט במקרים נדירים אשר בהם קיימת וודאות שהשפעות סוגיית שנת 2000 תהיינה חסרות משמעות.

12. דוגמה של גילוי לגבי אי-הוודאות המובנית הנגרמת עקב סוגיית שנת 2000 ניתנת בנספחא'.

13. גילויים נוספים בדוחות הכספיים לגבי סוגיית שנת 2000 צריכים להיות עובדתיים, ניתנים לאימות ועקביים לגילוי לגבי אי-הוודאות המובנית. גילויים נוספים כאלה חייבים להימנע מיצירת כל רושם שהגוף המדווח פתר במלואם, או יפתור במלואם, את כל ההיבטים של סוגיית שנת 2000. מסיבות אלה, מקומם המתאים ביותר של מצגים בדבר האיכות וההלימות של המאמצים לצמצום השפעות סוגיית שנת 2000 ו/או הסיכויים להצלחתם, הינו במסמכים המיועדים לדון בנושאים כגון ביצועים, פעולות וניהול סיכונים (לדוגמה, בדוח הדירקטוריון או בסקירת ההנהלה).

השלכות סוגיית שנת 2000 על הנחת העסק החי

14. דוחות כספיים נערכים בהנחה שהגוף המדווח הינו עסק חי, כלומר שהוא ימשיך בפעילותו בעתיד הנראה לעין ושיהיה ביכולתו לממש נכסים ולסלק התחייבויות במהלך העסקים הרגיל.

15. כאשר קיימים מצבים המצביעים על ספק לגבי יכולתו של הגוף המדווח להמשיך בפעילותו כעסק חי, עשוי להידרש גילוי לגבי ספק זה בדוחות הכספיים. בנספח ב' מפורטים כמה מהמצבים הנגרמים עקב סוגיית שנת 2000 והעלולים, לחוד או ביחד, לסכן את המשך פעילות הגוף המדווח כעסק חי.

16. אף שגוף מדווח עלול להיקלע לכמה מהמצבים המפורטים בנספח ב', ייתכן שלמרות זאת יהיה זה סביר שההנהלה תצפה כי פעילותו העסקית של הגוף המדווח תימשך. מאידך, המצבים עלולים להיות כאלה שהגוף המדווח ימצא את עצמו למעשה בכינוס נכסים או בפירוק. בין שתי נקודות קצה אלו קיים תחום של נסיבות אפשריות. בהתאם לכך, על ההנהלה להעריך את הנסיבות בכל מצב נתון, כדי לקבוע עד כמה קיומם של המצבים ישפיע על יכולתו של הגוף המדווח להמשיך בפעילותו כעסק חי. לדוגמה, גוף מדווח במצב כספי איתן יוכל בסבירות גבוהה יותר לשאת בעלויות הקשורות לצמצום השפעות סוגיית שנת 2000 ובהפרעות אפשריות בפעילות העסקית, מאשר גוף מדווח במצב כספי חלש יותר.

17. כאשר ההנהלה מגיעה למסקנה שמצבים קיימים אשר נגרמו עקב סוגיית שנת 2000 מסכנים את יכולתו של הגוף המדווח להמשיך בפעילותו כעסק חי, על הדוחות הכספיים להביא עובדה זו בצורה ברורה לתשומת ליבם של קוראי הדוחות, ולציין שהגוף המדווח עלול שלא להיות מסוגל להמשיך במימוש נכסיו ובסילוק התחייבויותיו במהלך העסקים הרגיל. בנוסף, עשויות להידרש התאמות בפרטי הגילוי הנדונים בסעיפים 10 ו-13 לעיל.

18. התוצאות של סוגיית שנת 2000 מהוות בעיקרן אירועים עתידיים. בהתאם לכך, העדר גילוי בדבר העסק החי אין משמעותו שהגוף המדווח יתגבר על השפעות סוגיית שנת 2000 וימשיך בפעילותו כעסק חי. כמו-כן, העדר גילוי כזה אינו מספק כל בטחון לגבי השלכתם האפשרית של מאמצי הגוף המדווח לצמצם את השפעות סוגיית שנת 2000.

תחילה וסיום

19. הנחיה זו תחול על דוחות כספיים, לרבות דוחות כספיים לתקופות ביניים, שמועד אישורם יהיה לאחר פירסום ההנחיה, עד לתום שנת 2000.

נספח א'

הדוגמה הבאה מדגימה את יישום סעיף 10

דוגמה לגילוי מינימלי בדוחות הכספיים לגבי אי-הוודאות המובנית הנגרמת עקב סוגיית שנת 2000

אי-וודאות עקב סוגיית שנת 2000

סוגיית שנת 2000 עולה מכיוון שמערכות ממוחשבות רבות משתמשות בשתי ספרות, במקום בארבע, לזיהוי השנה. מערכות הרגישות לתאריכים עשויות לזהות את שנת 2000 כשנת 1900 או כתאריך אחר כלשהו, דבר שיגרום לטעויות בעיבוד מידע הכולל תאריכים בשנת 2000. בנוסף, בעיות דומות עלולות לעלות במערכות המשתמשות בספרות "99" בשדה התאריך כדי לשקף דבר שאינו שנת 1999. השפעות סוגיית שנת 2000 עלולות להתרחש ביום 1 בינואר 2000, לפניו או אחריו, ואם הן לא תיפתרנה, השלכותיהן על פעולות ודיווח כספי יכולות להשתרע משגיאות מעוטות משמעות עד כשל מערכות מהותי העלול להשפיע על היכולת לנהל פעילות עסקית רגילה. אין אפשרות להבטיח שכל ההיבטים של סוגיית שנת 2000 המשפיעים על החברה, לרבות אלה המתייחסים למאמצי הפתרון של לקוחות, ספקים או צדדים חיצוניים אחרים, ייפתרו באופן מלא.

(*) לחילופין: העמותה/הקרן/השותפות/חברות הקבוצה וכיוצ"ב.

נספח ב'

מצבים הנגרמים עקב סוגיית שנת 2000 והעלולים לסכן את המשך פעילות הגוף המדווח כעסק חי

להלן דוגמאות של מצבים הנגרמים עקב סוגיית שנת 2000, העשויים להתהוות ביום 1 בינואר 2000, לפניו או אחריו והעלולים, לחוד או ביחד, לסכן את המשך פעילות הגוף המדווח כעסק חי:

- * לגוף המדווח לגוף המדווח נגרם אובדן מהותי של הכנסות כתוצאה מהכשל של ציוד ייצור המכיל מערכות משובצות מחשב שאינן מוכנות לשנת 2000. הגוף המדווח משתמש בציוד הייצור כדי לייצר מוצרים המניבים את הכנסותיו.
- * הגוף המדווח החליט שהוא לא יתקן ולא יחליף מערכת החיונית לביצוע פעולותיו, או שאין ביכולתו לעשות זאת, ומערכת זו תקרוס או תיכשל לעבד נכונה מידע ביום 1 בינואר 2000, לפניו או אחריו. כשל כזה יגרום לאובדן מהותי של הכנסות, לעלויות תיפעול מוגדלות, לקנסות בגין אי-עמידה בתנאי חוזים או לקשיים כספיים אחרים.
- * חששות בקשר למוכנות הגוף המדווח לשנת 2000 גרמו למבטחים שלו להודיע שאין בכוונתם לחדש את הכיסויים הביטוחיים הנדרשים במפורש על-פי הסכמי הלוואות, והעדר כיסויים כאלה מאפשר למלווים לדרוש פרעון מיידי של ההלוואות.
- * מלווה הודיע לגוף המדווח שהוא נמצא בהפרה של הסכם בשל חששות בקשר לשנת 2000, וכתוצאה מכך עלול המלווה לדרוש פרעון מואץ של הלוואות מהותיות.
- * הגוף המדווח איבד - או שיש בידיו ראיות שיאבד - לקוח עיקרי, ספק עיקרי או מלווה עיקרי כתוצאה מבעיות שנת 2000 של הגוף המדווח.
- * המוצר העיקרי של הגוף המדווח אינו מוכן לשנת 2000 ולגוף המדווח נגרמת ירידה מהותית בהכנסות מכיוון שאין לו מוצר תחליפי זמין למכירה.
- * הגוף המדווח צופה שהוא לא יעמוד בתאריך היעד שנקבע על ידי גוף מפקח להשגת סף המוכנות לשנת 2000, והגוף המפקח הודיע שינקוט הליכים חוקיים משמעותיים במקרה של אי-עמידה בתאריכי יעד כאלה.
- * לקוחות הגישו תביעות אחריות מהותיות או תביעות משפטיות מהותיות נגד הגוף המדווח כיוון שמוצריה מכילים מערכות משובצות מחשב שאינן מוכנות לשנת 2000.
- * לגוף המדווח נודע שספק מפתח אינו מסוגל - או שלא יהיה מסוגל - לספק מוצר או שירות קריטי, עקב בעיות שנת 2000 אצל הספק, ולגוף המדווח אין תוכנית חירום להשגת אותו מוצר או שירות מספק אחר.
- * לגוף המדווח השקעה מהותית בציוד שאינו מוכן לשנת 2000, והפגימה המהותית בערך הנכסים כתוצאה מכך גרמה הפרה של התנייה בהסכם הלוואה, דבר שהניע את המלווה לדרוש פרעון מיידי של ההלוואה.
- * עלויות התיקון הקשורות לבעיות שנת 2000 הינן בסדר גודל כזה שהן גרמו הפרה של התנייות הקיימות בהסכמי הלוואה, או שגרמו בדרך אחרת קשיים כספיים חמורים.

נספח ג'

דוגמאות לנושאי גילוי, הכרה ומדידה אחרים העשויים להיות מושפעים מסוגיית שנת 2000

הרשימה החלקית הבאה מדגימה דרכים אחרות שבהן דוחות כספיים עשויים להיות מושפעים מסוגיית שנת 2000:

- * טעויות בעיבוד נתונים המשפיעות על השלמות של נכסים והתחייבויות, כולל, למשל, טעות הנגרמת כאשר מערכת אינה מכירה בעיסקה מאחר שהעיסקה עובדה תוך שימוש בתאריך בשנת 1999 שהמערכת לא זיהתה אותו כתאריך.
- * טעויות בעיבוד נתונים המשפיעות על חישובים חשבונאיים, למשל טעויות בחישוב פחת והפחתות, הכנסות ריבית והוצאות ריבית.
- * טעויות בעיבוד נתונים המשפיעות על חישוב אומדנים, למשל הפרשות לחובות מסופקים המבוססות על גיול יתרות של חייבים.
- * אומדנים אחרים, למשל הפרשות לאחריות שספק תוכנה צריך להפריש בגין עלויות הסבת תוכנות לשנת 2000 שאותן עליו לספוג על-פי הסכמי התחזוקה שלו.
- * הרישום החשבונאי של עלויות התאמת תוכנה כנכס או כהוצאה, לפי המתאים.
- * הפרשה להקטנת סכומי הלוואות שערך נפגם.
- * מדיניות מחיקה והפחתת ערך של נכסים, כגון בקשר לחומרת מחשב המתוכננת להינטש מאחר שאין באפשרותה לעבד עיסקאות עם נתוני שנת 2000, או בקשר לנכסים קבועים או מלאי המכילים תוכנה שאינה מסוגלת לטפל בנתוני שנת 2000.
- * גילוי לגבי תלויות, כגון זה הנדרש כאשר קיימת אפשרות סבירה שהיתרה הקיימת של חייבים או הלוואות שניתנו עשוייה להשתנות בסכום מהותי בזמן הקרוב, מאחר שהחייבים או הלוואים אינם מוכנים לשנת 2000.
- * גילוי לגבי התקשרויות חוזיות, כגון גילוי לגבי עלויות הכרוכות בהתקשרויות חוזיות להשלמת ההסבות לשנת 2000.
- * הכרה וגילוי לגבי תלויות, כאשר, למשל, ספק תוכנה מכר והתקין לאחרונה תוכנות שיתכן ולא היו מוכנות לשנת 2000, למרות שהן הוצגו ככאלה בעת ההתקנה.

* * *

ה-תקן-חש/הצמוד-בג(301298-2000אר)